

PROCESI U PROSTORU ISTARSKE ŽUPANIJE U UVJETIMA URBANE POLARIZACIJE

OLEG GRGUREVIĆ* KRUNOSLAV ŠMIT**

Istarska županija je prostor jasno izraženih polarizacijskih procesa. Temeljni generatori današnjih promjena i nove fizičke i urbane, strukture istarskog prostora su gradovi Pula, Poreč, Rovinj, Umag i Labin u priobalju te Pazin, Buje i Buzet u unutrašnjem prostoru istarskog poluotoka.

Na temelju analize kretanja broja stanovnika, dnevnih migracija, prostornog razmještaja gradova i općina, udjela zaposlenih u terciarnom sektoru, stupnja deagrarizacija i sl. izvršeno je prostorno-demografsko vrednovanje 636 naselja Istarske županije.

Ključne riječi: Istarska županija, polarizacija, prostorno - demografsko vrednovanje

Processes in Istria County in connection with the process of urban polarization

Istria County is an area of clearly expressed polarization processes. Basic generators of present changes and new physical and urban structures are towns of Pula, Poreč, Rovinj, Umag and Labin at the seaside and Pazin, Buje i Buzet in the inland of Istrian peninsula.

Based on the analysis of the population trend, daily commuting pattern, spatial distribution of towns and municipalities, percentage of workers employed in third sector, degree of deagrarization etc. spatial and demographical evaluation of 636 settlements in Istria County has been presented.

Key words: Istria County, polarization, spatial and demographical evaluation

* Prof. dr. Oleg Grgurević, Arhitektonski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Klaićeva 26, 10000 Zagreb, Hrvatska, e-mail: oleg.grgurevic@arhitekt.hr

** Mr. sc. Krunoslav Šmit, Arhitektonski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Klaićeva 26, 10000 Zagreb, Hrvatska, e-mail: krunoslav.smit@arhitekt.hr

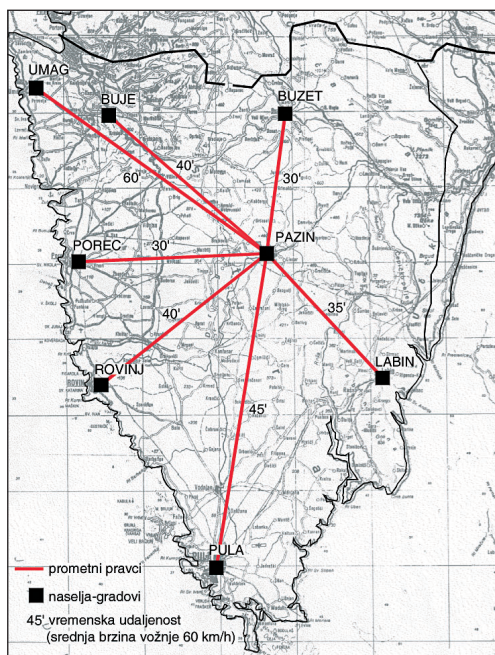
UVOD

Istra, koju praktično predstavlja Istarska županija, primjer je uočljivih polarizacijskih procesa koje generiraju vodeća središnja naselja Istarske županije, mijenjajući time svoj gravitirajući okolni *ruralni* prostor. To time lakše, što istarski prostor zbog svoje veličine i dobre prometne integriranosti, predstavlja praktično jedan cjeloviti *dnevni urbani sustav* (Sl. 1)

Smještena na mjestu gdje se mediteranski morski bazen najdublje urezao u europsko kopno, Istra je ujedno krajnji južni izdanak srednjoeuropskoga zemljopisnoga i kulturnog kruga. Stoljetna povijesna podvojenost između venecijanskoga obalnog dijela i austrijskoga središnjeg dijela Istre, odredila je etničke posebnosti ovdašnje populacije: romaniziranu, moru okrenutu urbanu populaciju obalnih gradova, nasuprot težačkom uglavnom ruralnom stanovništvu slavenskoga unutarnjeg dijela poluotoka.

U 20. stoljeću val etničkih mijena, isprva u korist talijanskog pučanstva, dogodio se u razdoblju između dva svjetska rata, no ponovna katastrofalna depopulacija u unutrašnjem dijelu Istre dogodila se nakon drugog svjetskog rata tijekom razgraničenja između Italije i tadašnje Jugoslavije.

U uvjetima neujednačene prostorne distribucije ruralnog pučanstva, danas su pojedine zone kontinentalnog dijela Istre gotovo potpuno ispražnjene, dok se u drugoj skupini ruralnih naselja, mogu uočiti intenzivni procesi recentne semiurbanizacije negdašnjih sela, osobito onih bliže obali, zatim onih u neposrednom zaleđu većih gradova, i onih koja su se našla na važnijim putnim pravcima. Na žalost, proces napreduje i u drugom smjeru, pa se istovremeno može pratiti degradacija (posvemašnja ruralizacija) nekih povijesnih istarskih gradova koji danas postaju naselja s niskim udjelom centralnih funkcija i gotovo su bez radno aktivnog stanovništva.¹

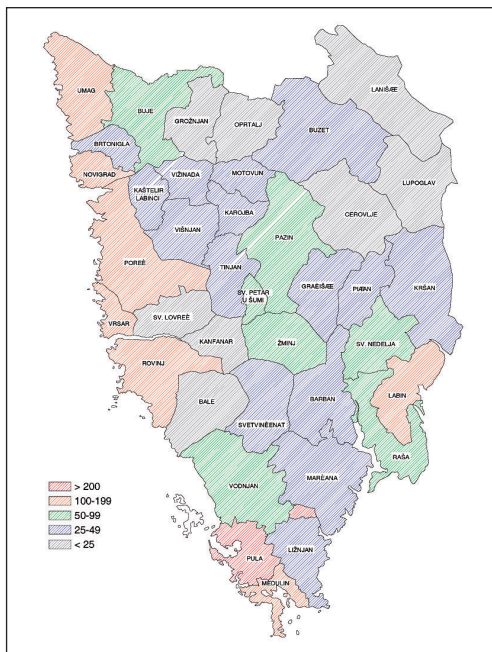

Sl. 1. Istarska županija kao dnevni urbani sustav.
Izvor: O.Grgurević.

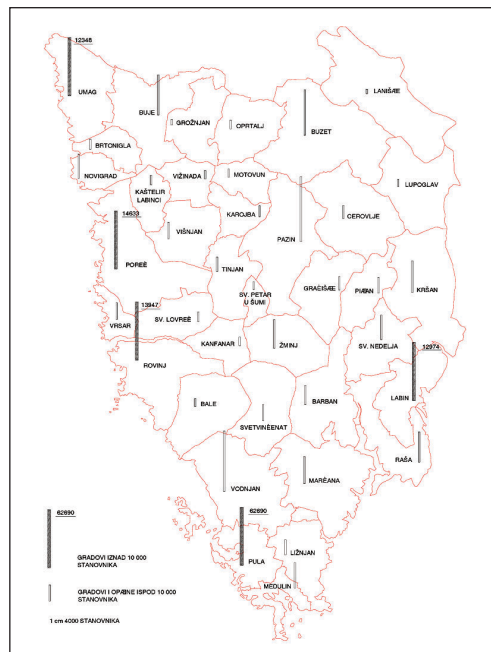

Sl. 2. Gradovi/općine i naselja Istarske županije
Izvor: O.Grgurević.

¹ BAUČIĆ, I.: *Funkcionalno prestrukturiranje naselja unutrašnje Istre u procesu njihova oživljavanja*, Buzetski dani 1971 (Zbornik): 5 - 12, Buzet 1971; BRATULIĆ, V.: *Rovinjско село, Jadranske monografije*, 2, JAZU, Zagreb, 1959.

Sl. 3. Prostorni razmještaj gradova/općina prema broju stanovnika po kvadratnom kilometru
Izvor: O.Grgurević.

Sl. 4. Prostorni razmještaj gradova/općina prema broju stanovnika temeljem Popisa 91. god.
Izvor: O.Grgurević.

U Istarskoj županiji 1991. godine² u 640 naselja³ živjela su 204346 stanovnika.⁴ Stanovništvo i naselja organizirani su u 38 jedinica lokalne samouprave i to: 9 gradova i 29 općina. (Sl. 2.) Površina Županije prema županijskim službama iznosi 2822 km², pa proizlazi da su na jednom kvadratnom kilometru živjela prosječno 72,4 stanovnika, što je manje od državnog prosjeka. (Sl. 3.)

U odnosu na prvu promatranu godinu 1931. kada je na prostoru današnje Županije obitavalo 223949 stanovnika u Županiji je zabilježen apsolutni pad broja stanovnika u odnosu na popis 1991. godine kada je popisano 204346 stanovnika. Međutim u razdoblju 1948.-1991. godine zabilježen je ipak rast od 11,5%.

PROCES POLARIZACIJE

Temeljni generatori današnjih promjena i nove fizičke, urbane, strukture istarskog prostora, osam je neprijepornih polova razvoja Županije. Možemo odmah kazati da su to: Pula, Poreč, Rovinj, Umag i Labin u priobalju te Pazin, Buje i Buzet u unutrašnjem prostoru istarskog poluotoka (Sl. 4.). Izraziti polarizacijski učinak osam navedenih naselja potvrđuje već i činjenica da je u navedenim naseljima 1991. godine živjelo 54,82% stanovnika županije. Grad Pazin s 5282

² Novijih podataka nemamo, pa se analiza temelji na popisu stanovništva 1991. godine.

³ Naselja Županije istarske svedena su na stanje prema Popisu 1991. godine, a tada su u prostoru Županije istarske bila službeno 640 naselja. Kako je mreža naselja u kartogramima kasnijeg datuma to ima (mladih) naselja bez uvrštenja, pa su te površine naselja u kartogramima ostajale bijele. Prema NN.: br. 10/97 i Zakonu o područjima županija, gradova i općina u R. Hrvatskoj u Županiji istarskoj ima 659 naselja.

⁴ *** Dokumentacija 553: Stanovništvo po naseljima, općinama i zajednicama općina, popis 1981. Republički zavod za statistiku, Zagreb.

stanovnika sjedište je Županije, međutim Pula je najveće urbano središte u Županiji. Udio stanovništva Grada Pule u cjelokupnom stanovništvu Županije iznosi visokih 30.5% 1991. godine. Sl. 7 prikazuje izrazitu dominaciju Pule.

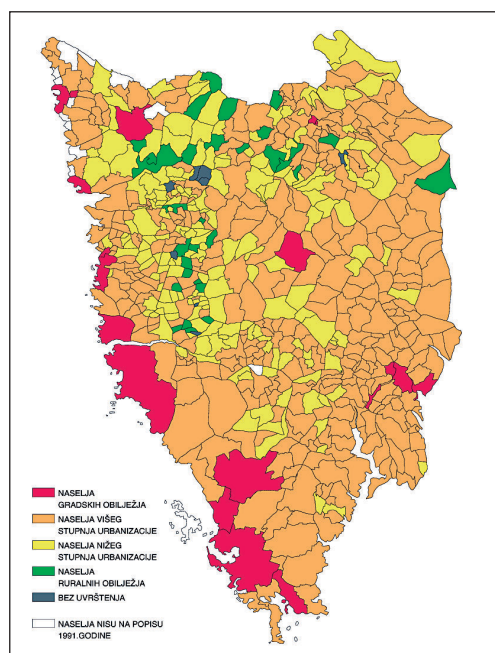
Utjecaj navedenih naselja, ali i prožetost prostora dobrim prometnim vezama rezultirali su visokom razinom urbaniziranosti istarskih naselja⁵:

	aps.broj naselja	%
• gradska obilježja	16	2.5%
• viši stupanj (jače urbanizirana - VSU)	401	63.1%
• niži stupanj (slabije urbanizirana - NSU)	179	28.1%
• seoska obilježja	32	5.0%
• bez stanovnika	8	1.3%
• ukupno	636	100.0%

Iz prikaza vidimo da su u Županiji svega 32 naselja seoskih obilježja uz 8 naselja bez stanovnika. Sl. 5 prikazuje prostornu distribuciju razvrstanih naselja. Naselja gradskih obilježja pretežito su smještena na obali uz nekoliko iznimaka u unutrašnjosti: Buzet-Fontana, Pazin, Labin-Vinež, Raša Buje, Vodnjan. Razmjerno je neznatan broj “seoskih naselja”, a tek je nešto više naselja “nižeg stupnja urbanizacije”.

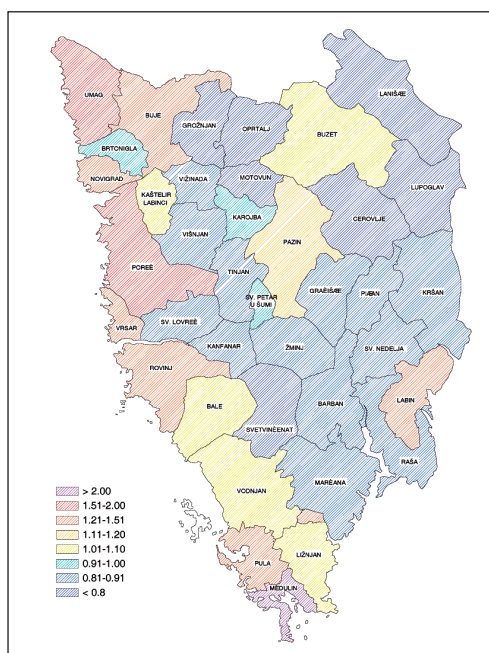
Pozitivno je kretanje stanovništva Županije. Na razini gradova/općina i naselja vidljivo je da su gradovi/općine i naselja što iskazuju rast smješteni pretežito u obalnom i priobalnom pojasu županije, a u unutrašnjosti tek na povoljnijim prometnim pozicijama. (Sl. 6 i 8)

Prema postotku doseljenog stanovništva u skupi prvih 14 gradova/općina nalaze svi obalni i neki priobalni gradovi/općine, a u skupini prvih sedam u potpunosti su zastupljeni gradovi/opći-

Sl. 5. Prostorna distribucija naselja razvrstanih prema razini urbanizacije

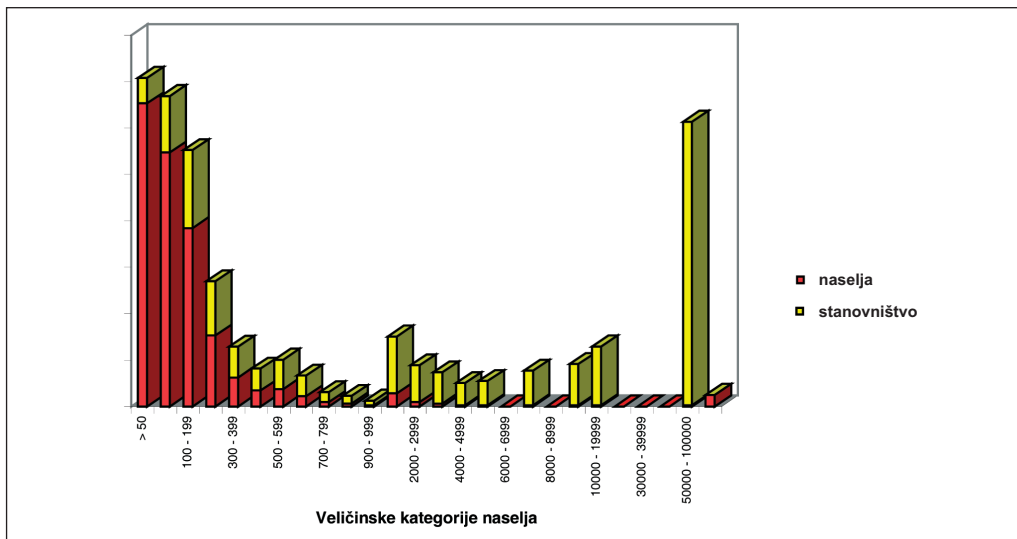
Izvor: O.Grgurević.

Sl. 6. Prostorna distribucija naselja razvrstanih rastu stanovništva 1991./71. godine

Izvor: O.Grgurević.

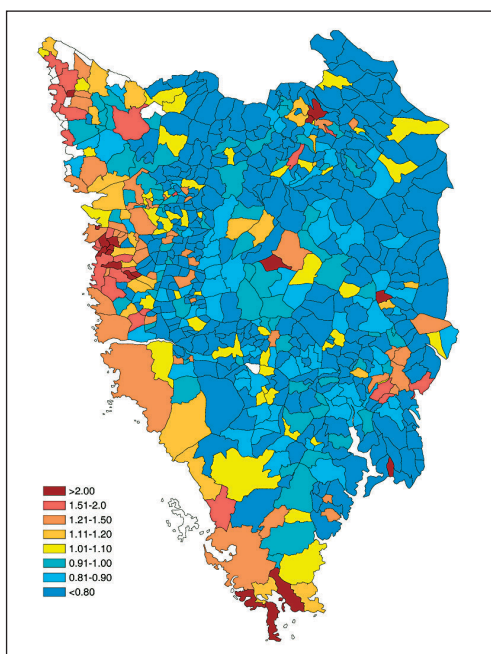
⁵ Prema kriterijima “Vresk-Radica” koji su primjenjeni u izradi PPSRH 1981. godine.

Sl. 7. Odnos zastupljenosti naselja prema veličinskim kategorijama i broja stanovnika u njima

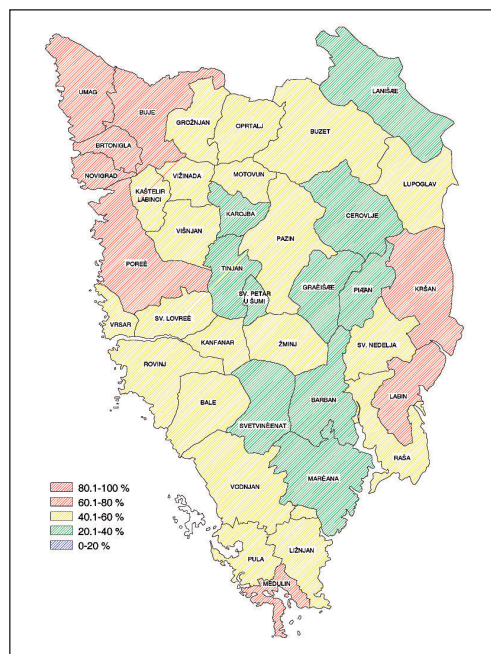
ne čiji prostori dotiču more (osim Buja). U okviru prvih četrnaest ne nalaze se niti gradovi kao što su Buzet ili Pazin, koji su smješteni u unutrašnjosti. Od obalnih prostora valja uočiti znatnu privlačnost prostora sjeverozapadne Istre. (Sl. 9.)

Sl. 10 prikazuje prostorni raspored gradova/općina s pripadajućim koeficijentima starosti stanovništva svrstanim u osam kategorija. Niti jedan grad/općina nema koeficijent starosti povoljniji

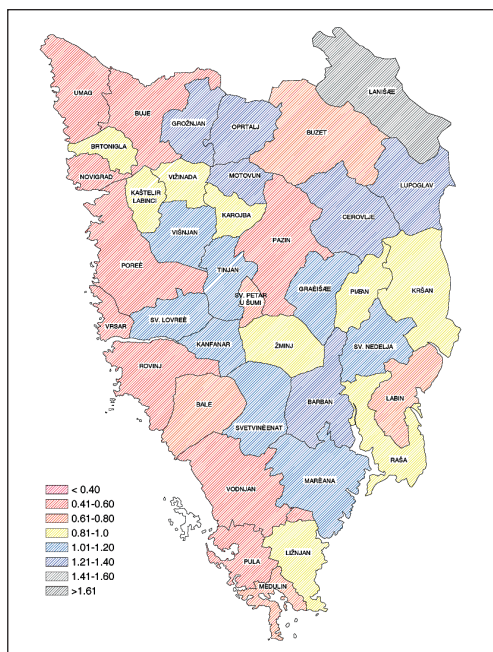
Sl. 8. Prostorni raspored naselja prema rastu stanovništva 1991./71. godine

Izvor: O.Grgurević.

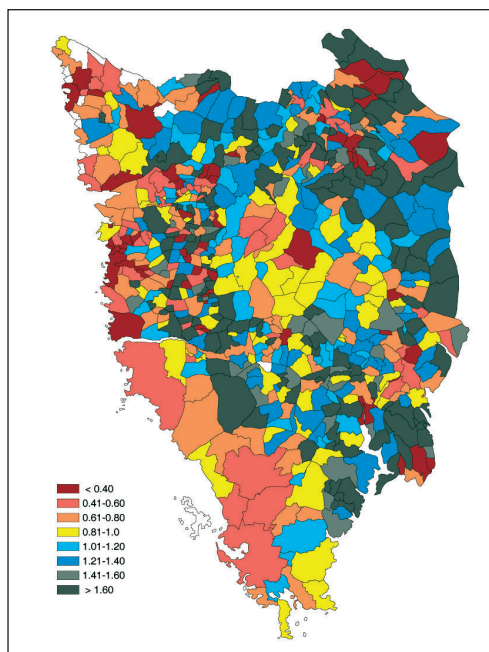
Sl. 9. Prostorni raspored gradova/općina prema postotku doseljenog stanovništva

Izvor: O.Grgurević.

Sl. 10. Prostorni raspored gradova/općina prema koeficijentu starosti stanovništva

Izvor: O.Grgurević.

Sl. 11. Prostorni raspored naselja prema koeficijentu starosti stanovništva

Izvor: O.Grgurević.

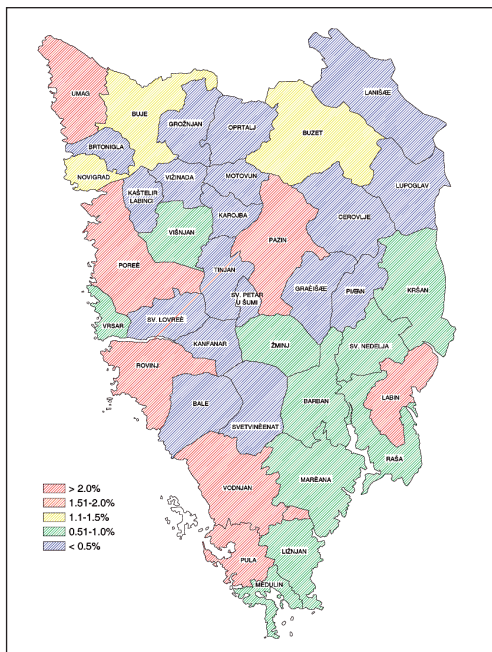
od 0.40, tek općina Vrsar ima koeficijent 0.44. Osim grada Pazina u unutrašnjosti Županije, svi ostali gradovi/općine koje imaju razmjerno povoljan koeficijent starosti (koji su i ispod Županijskog prosjeka - 0.67) smješteni su uz more zapadne Istre, što ukazuje na razmjerno povoljnu demografsku situaciju u ovim prostorima. S druge strane izrazito nepovoljne vrijednosti koeficijenta starosti u unutrašnjosti Istre upozoravaju zajedno s općim tipovima kretanja stanovništva, na procese depopulacije i veliku opasnost od izumiranja mnogih prostora u unutrašnjosti Županije. Sl. 11 prikazuje koeficijente starosti naselja i njihov prostorni raspored u Županiji. Značajno je primijetiti da samo 35 naselja ima koeficijent starosti 0.40 i povoljniji.

Uz mala odstupanja sličan je raspored i kod razvrstavanja prve skupine gradova, odnosno općina županije temeljem postotka zaposlenih u tercijaru.⁶ (Sl. 12) Od prvih petnaest naselja razvrstanih prema postotku zaposlenih u tercijaru u odnosu na ukupno stanovništvo zaposleno u tercijaru samo Fontana, Vodnjan, Pazin i donekle Labin nisu naselja uz more. Podaci ukazuju na privlačnost pojedinih gradova/općina, odnosno naselja što je u kontekstu ovoga teksta.

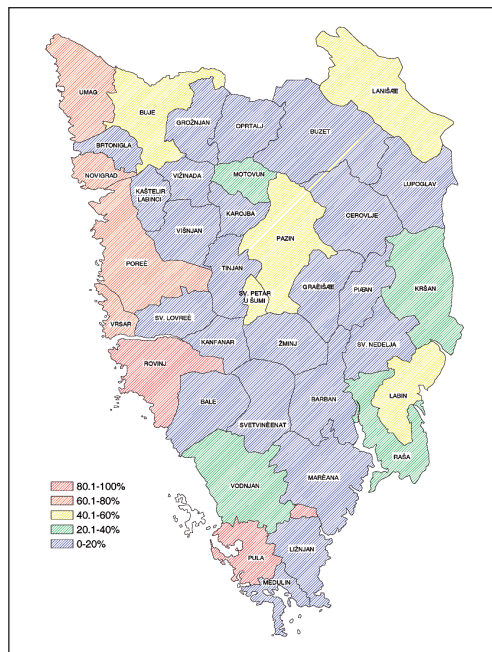
Prostorni raspored gradova/općina razvrstanih prema postotku radnika od aktivnog stanovništva što ostaju raditi u mjestu stanovanja sličnog je i rasporeda kao što je to i u prethodno promatranim slučajevima. Bez izuzetka na vrhu su slijeda gradovi/općine zapadnog istarskog obalnog pojasa, redom: Pula (90.1%), Rovinj (82.4%), Novigrad (64.8%), općina Vrsar (63.4%), grad Poreč (63.4%), grad Umag (61.4%) i tek potom grad Pazin (55.2%) i odmah potom Općina Sv.Petar u Šumi (52.5%) (proizvodnja pazinskih purana) Sličan je prostorni raspored i na razini naselja. (Sl. 13.)

Obrnuta je situacija, kod radnika koji dnevno putuju na rad. (Sl. 14) To su naselja koja gravitiraju prethodno naznačenim radnim centrima. Radnici što putuju dnevno na rad u radne centre

⁶ Na žalost raspoloživi podaci su bili samo prema mjestu stanovanja.

Sl. 12. Prostorni raspored gradova/općina prema postotku stanovnika zaposlenih u tercijaru
Izvor: O.Grgurević.

Sl. 13. Prostorni raspored gradova/općina prema postotku radnika što radi u mjestu stanovanja
Izvor: O.Grgurević.

najvažniji su pokretači procesa sekundarne urbanizacije u svojim sredinama. Kartogram prikazuje prostorni raspored naselja prema postotku dnevnih migranata pa se posredno mogu naslutiti prostorni obuhvat i intenzitet djelovanja procesa sekundarne urbanizacije.

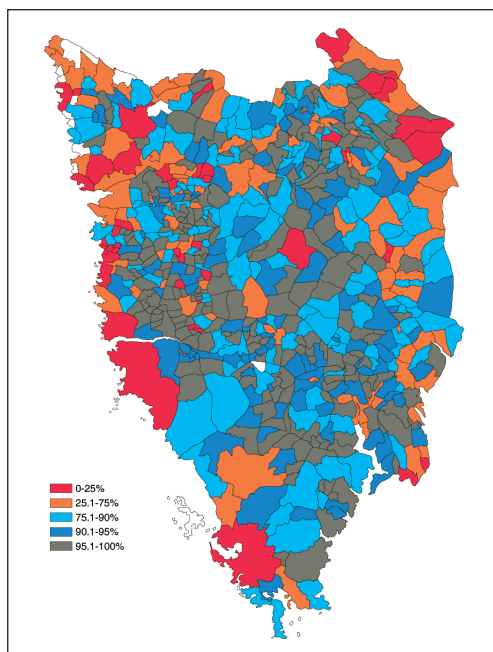
Razmjerno je mnogo aktivnog stanovništva koje obavlja djelatnost u sekundarnim djelatnostima: rudarstvu, industriji i građevinarstvu (29.7%), vrlo mali broj u primarnim djelatnostima (5.6%), a veliki u tercijskim djelatnostima (53.0%). To ukazuje da je odmakao proces napuštanja poljoprivrede te da se stanovništvo preorijentiralo na nepoljoprivredne djelatnosti. Taj proces zbog velikog broja mješovitih domaćinstava nije dovršen.

Da je gore opisani proces napuštanja poljoprivrede kao primarnog zanimanja stanovništva Županije pri kraju ilustriraju sl. 15 i 16. Interesantno je da je poljoprivredno stanovništvo koncentrirano u općinama: Brtonigla, Kaštelir-Labinci, Vižinada, Motovun i Višnjan. Na to sigurno djeluje dijelom i plodno tlo u ovim krajevima. U istu skupinu općina pripada i općina Lanišće. Preko 20% poljoprivrednog stanovništva u ukupnom aktivnom stanovništvu općine imaju dvije općine: Grožnjan i Opatalj.

Prostorni raspored gradova/općine prema školskoj spremi skoro bez izuzetka potvrđuje da su središnji prostori između glavnih gradskih centara Županije ujedno i prostori s najmanjim postotkom srednje, više i visoko obrazovanih stanovnika. Komentiranjem ove činjenice samo bi se ponavljali već gore navedene činjenice. (Sl. 17)

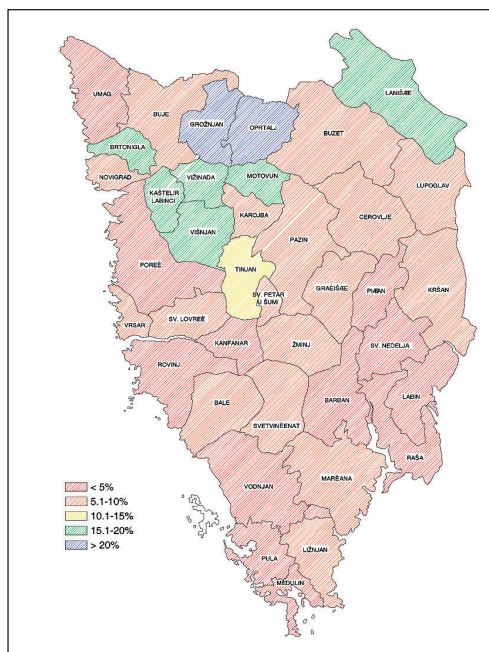
Temeljem prethodno prikazanih podataka izvršena je analiza prostorno-demografskog vrednovanja naselja na skupu 636 naselja Istarske županije. Odabir parametara što ocrtavaju demografske svojstvenosti bio je slijedeći⁷:

⁷ Može se raspravljati o odabranim parametrima, ali to nije svrha ovoga članka. Smatralo se da ovi demografski pokazatelji najbolje izražavaju kvantitativna (1), dinamička i vitalna obilježja i demografske procese (2, 3 i 4), te društveno-gospodarsku orijentaciju i obilježja (5, 6 i 7) nekog naselja.

Sl. 14. Prostorni raspored naselja prema postotku dnevnih migranata u druge radne centre mjestu stanovanja

Izvor: O.Grgurević.

Sl. 15. Prostorni raspored gradova/općina prema postotku aktivnog poljoprivrednog stanovništva u ukupnom aktivnom stanov

Izvor: O.Grgurević.

1. veličina naselja prema broju stanovnika (apsolutni broj);
2. kretanje broja stanovnika u razdoblju između dva popisa (indeks 91/71);
3. dobna struktura stanovništva na temelju odnosa skupine mladog i starog stanovništva (koeficijent starosti);
4. broj radnika u ukupnom stanovništvu naselja (%);
5. udio domaćinstava s poljoprivrednim gospodarstvom (%);
6. udio srednje, više i visoko obrazovanih (%);
7. rade u tercijaru od aktivnog stanovništva što obavlja djelatnost (%).

Hijerarhijska pozicija u hijerarhijskom slijedu naselja utemeljenom na zbiru rangova odražava unutrašnji međuodnos naselja u skupu 636 naselja Istarske županije. (Tab.1.)

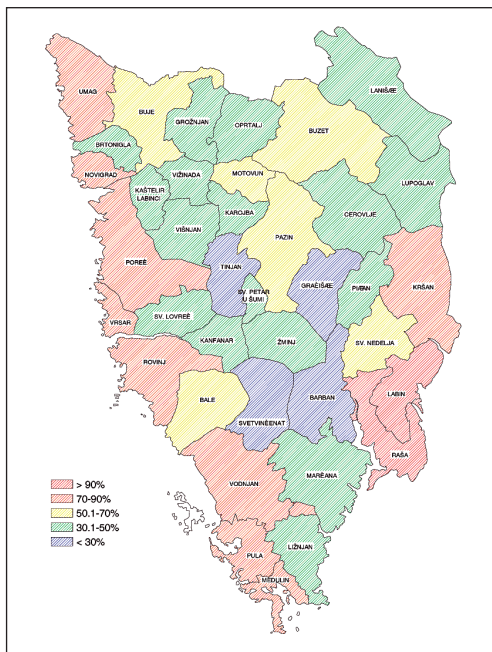
Grafička interpretacija rezultata jasnije ukazuje na diskretno grupiranje naselja u okviru odabrane grupe prvih trideset naselja⁸. Na vrhu slijeda naselja svrstana su naselja koja su ujedno (a što je vidljivo i iz dosadašnjeg izlaganja) i glavni generatori polarizacije u prostoru Istarske županije. (Sl. 18)

Iz sl. 18 možemo uočiti da se na vrhu **prve grupe** od 30 naselja (i na vrhu uopće) smjestila

- prva skupina od dva naselja Poreč+Špadići i Umag+Umag-Komunela, kao dva apsolutno

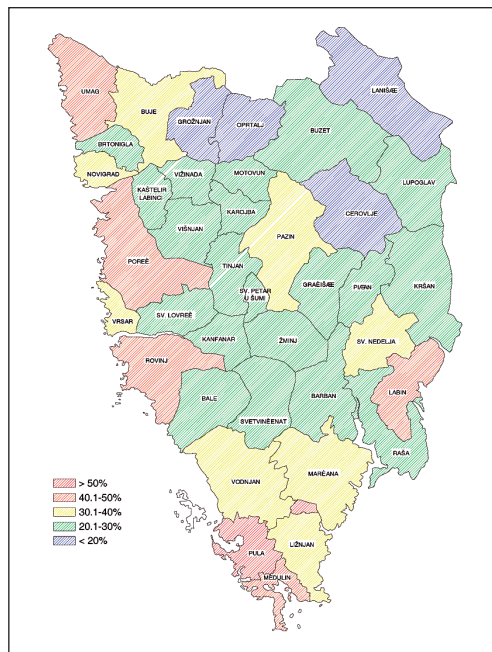
⁸ Postupak određivanja hijerarhijskog slijeda grupa naselja djelotvorno je primjenio PRESTON R.E. u studiji: *The Structure of Central Place Systems*. Pomoću kumulativnih vrijednosti razlike centraliteta skupa naselja područja Pacific Northwest - Washington, rangiranih na temelju središnjih vrijednosti centraliteta, dokazao je hijerarhijsko grupiranje naselja temeljem njihovog središnjeg značenja u skladu sa Christallerovom teorijom središnjih naselja. (PRESTON R.E., 1971)

Isti postupak primijenio je GRGUREVIĆ, O u disertaciji *Prilog proučavanju sustava hijerarhije centralnih naselja Republike Hrvatske*. na istraživanju centralnih naselja SR Hrvatske. (GRGUREVIĆ O., 1990)

Sl. 16. Prostorni raspored gradova/općina prema postotku domaćinstava bez poljoprivrednog gospodarstva

Izvor: O.Grgurević.

Sl. 17. Prostorni raspored gradova/općina prema postotku srednje, više i visoko obrazovanih

Izvor: O.Grgurević.

prva naselja. Ova dva naselja⁹ imaju izdvojenu, najpovoljniju poziciju, odnosno demografske karakteristike, u odnosu na sva ostala promatrana naselja Istarske županije, pa su se rangirala čak i ispred Pule koja je zauzela tek osmi rang. Značajno je napomenuti da su oba naselja u priobalju sjeverozapadne Istre. Slijedeću,

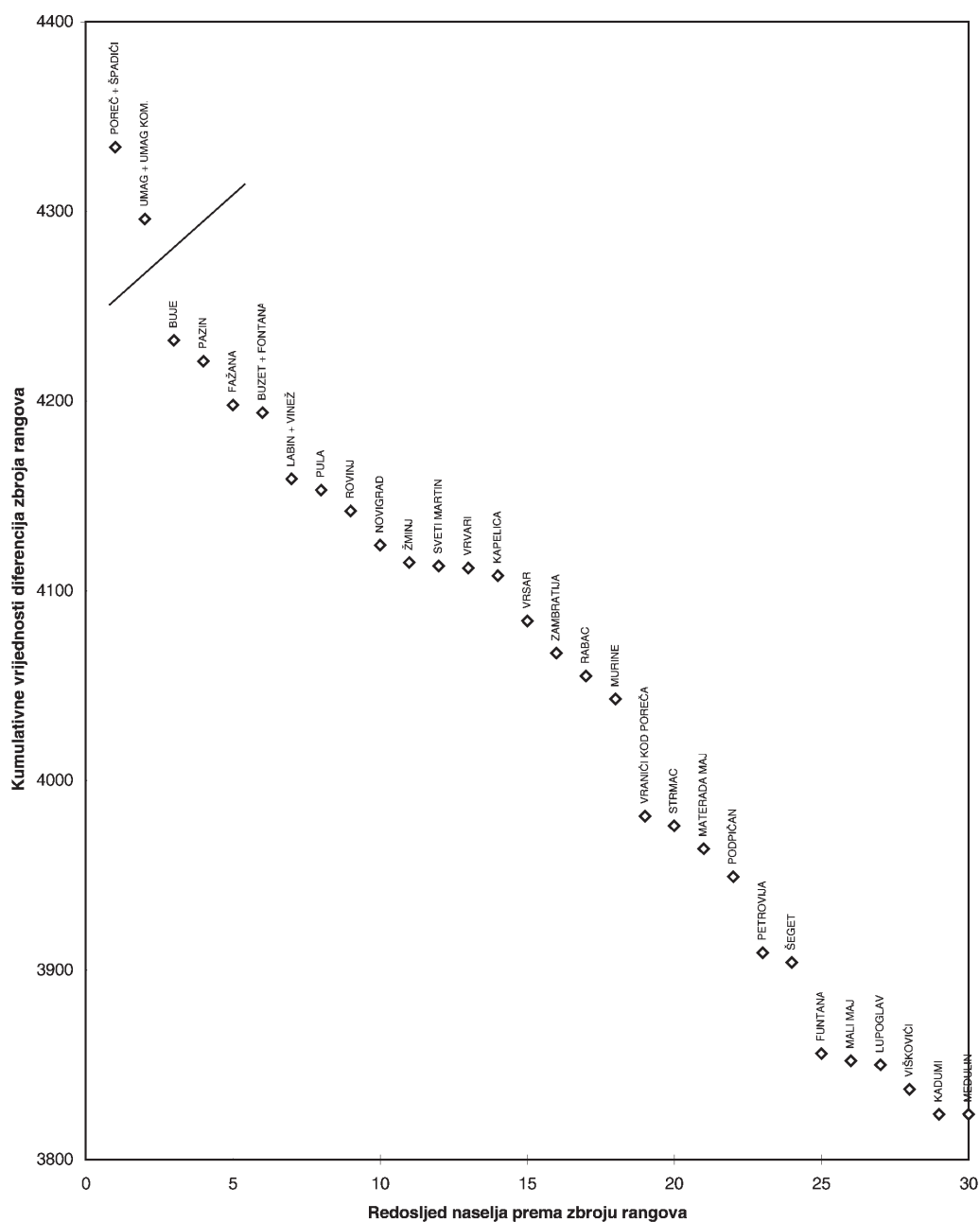
- drugu skupinu u okviru prve grupe od 30 prvih naselja prikazanih na sl.18 tvori 16 naselja. Devet je obalnih i priobalnih naselja od kojih je opet šest smješteno u sjeverozapadnoj Istri, a izvan nje samo Pula, Fažana, i Rabac. Naselja unutrašnje Istre, a koja su u ovoj skupini naselja redom su: Buje, Pazin, Buzet+Fontana, Labin+Vinež, Žminj, te Sveti Martin praktično već dio Buzeta i Kapelica praktično već dio Labina. Uvjetno rečeno,

- treću skupinu u okviru prve grupe od 30 naselja prikazane na sl. 18 tvori dvanaest naselja od kojih je opet osam obalnih odnosno priobalnih naselja. Sedam ih je smješteno u sjeverozapadnoj Istri. Od naselja koja su smještena u unutrašnjosti Strmac i Viškovići praktično su dio Labina, Podpićan ima dobra obilježja poradi gospodarstva, a Lupoglav poradi povoljne prometne pozicije.

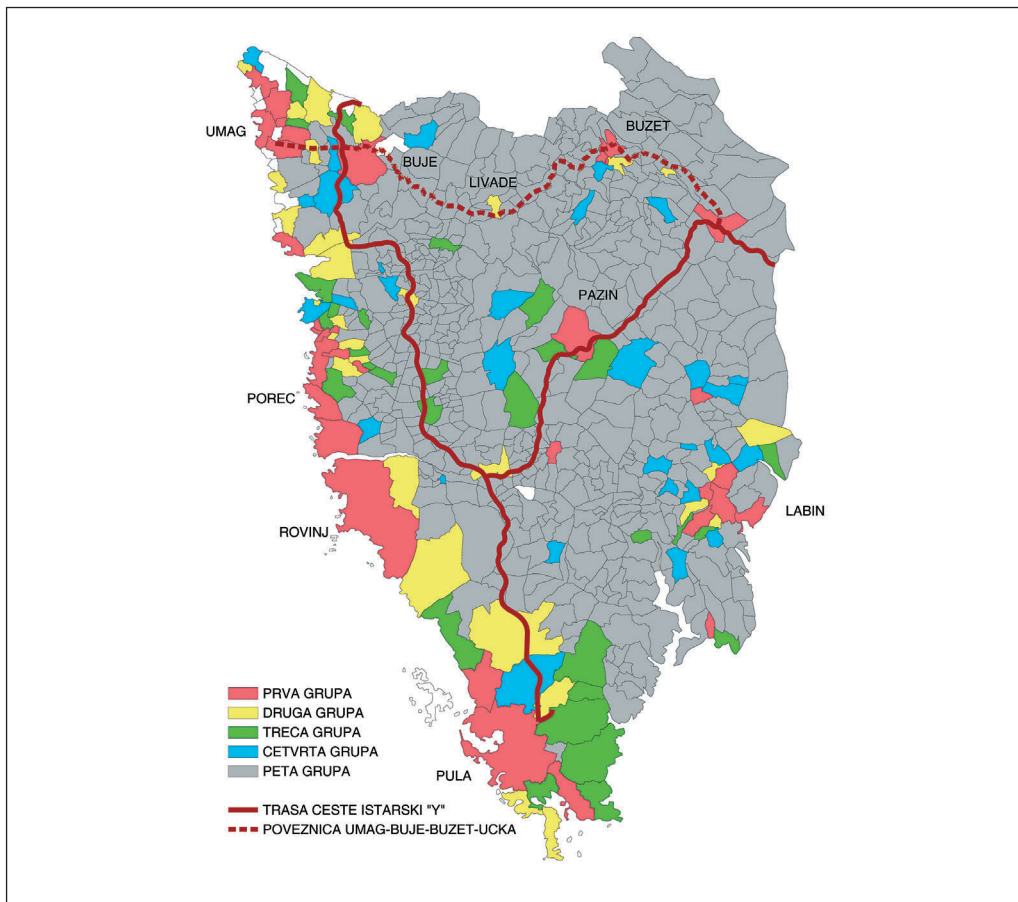
Slijed naselja **druge grupe** od 30 prvih naselja koja u ovom radu više nisu prikazana u vidu grafikona.¹⁰ (od ranga 31. do 60.) Raspored naselja pokazuje slične svojstvenosti. U ovoj se grupi naselja važnim čini naselje Livade, koje razmjerno visoki rang u demografskoj valorizaciji postiže, očito, izrazito povoljnim geo-prometnim položajem na križištu prometnica Buzet-Buje i Pazin-Karolja-Motovun-Opatalj. Stoga predstavlja interesantno naselje sustava naselja Županije.

⁹Dva naselja a ne četiri zato jer naselje Poreč sa naseljem Špadići i naselje Umag sa naseljem Umag-Komunela tvore jedinstvena spojena naselja koja funkcioniraju kao cjeline. Isto je i sa naseljima Buzet i Fontana te Labin i Vinež.

¹⁰Daljnji slijed naselja zbog ograničenosti prostora nije se mogao prikazati. Prostorni raspored naselja ove druge grupe od 30 naselja prikazan je samo na slici 5.

Sl. 18. Demografska valorizacija naselja istarske županije - hijerarhijski slijed prvih trideset naselja
Izvor: O.Grgurević.

Sl. 19. Prostorno-demografska valorizacija naselja Istarske županije i temeljni cestovni prometni sustav
Izvor: O.Grgurević.

Za potrebe ovog rada pozicija ostalih naselja više nije interesantna.

Prikazujući kvantitativnim postupkom demografske valorizacije uspostavljen hijerarhijski slijed naselja Istarske županije u prostornim odnosima i superponirajući prostorni raspored naselja s osnovnom prometnom mrežom Županije, zorno se uočava veza između visoko demografski valoriziranih (u tablici visoko smještenih) naselja i povoljnog geo-prometnog smještaja istih naselja. Naime najviše demografski vrednovana naselja, demografski najpotentnija naselja, smještena su ili na obali ili na važnim prometnim pravcima u unutrašnjosti. Minimalan je broj povoljno rangiranih naselja, koja su se smjestila razmjerno izolirano izvan glavnih prometnih tokova. (Sl. 19)

Odabirom gradova/općina umjesto naselja došlo se do gotovo istih rezultata. Koristili su se isti parametri i identičan postupak.

Na čelu su primorski gradovi/općine zapadne Istre redom: Pula, Poreč, Rovinj, Umag. Slijedi druga skupina gradova/općina: Labin, Vrsar, Novigrad, Pazin, Buje, Medulin, Vodnjan. Nešto odvojeno slijedi skupina: Buzet, Raša i Kršan. U zadnje dvije skupine svrstane su preostale općine Istarske županije najlošijih prostorno-demografskih svojstvenosti.

Tab. 1. Demografska valorizacija naselja istarske županije (Izvod: prvih 30 naselja)

Rang naselja	Nova općina	Naselje	Broj stanovnika	Indeks rasta 91/81	Koeficijent starosti stanovništva	Radnici u ukupnom stanovništvu naselja	Udio domaćinstava s poljoprivrednim gospodarstvom	Udio srednje, više i visoko obrazovanih	Rade u tercijaru od aktivnih što obavljaju djelatnost
			Aps.	Indeks	Koef.	%			
1	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	POR	POREČ + ŠPADIĆI	8615	1,91	0,35	85,5	9,81	47,89	4,09
2	UMA	UMAG + UMAG KOM.	7718	1,71	0,43	82,0	10,82	46,84	3,08
3	BUJ	BUJE	3200	1,63	0,39	42,8	18,79	43,91	0,99
4	PAZ	PAZIN	5282	1,36	0,40	44,4	15,15	42,54	1,49
5	VOD	FAŽANA	2716	1,77	0,43	39,5	16,09	44,88	0,82
6	BUZ	BUZET + FONTANA	1854	2,17	0,25	37,7	15,45	43,96	0,59
7	LAB	LABIN + VINEŽ	10084	1,2	0,59	51,8	3,29	39,39	2,54
8	PUL	PULA	62378	1,31	0,59	39,7	11,56	50,18	19,83
9	ROV	ROVINJ	12910	1,46	0,51	38,9	16,38	42,87	4,10
10	NOV	NOVIGRAD	2522	1,47	0,58	39,7	9,64	39,77	0,86
11	ŽMI	ŽMINJ	676	1,44	0,40	41,4	27,57	40,24	0,19
12	BUZ	SVETI MARTIN	593	2,05	0,47	44,9	41,76	41,65	0,17
13	POR	VRVARI	639	4,04	0,33	36,2	20,47	43,82	0,29
14	LAB	KAPELICA	434	1,66	0,57	40,6	11,84	44,01	0,12
15	VRS	VRSAR	1624	1,46	0,39	36,5	16,33	39,90	0,67
16	UMA	ZAMBRATIJA	495	1,70	0,69	41,6	20,81	43,03	0,22
17	LAB	RABAC	1373	1,86	0,71	36,4	4,17	52,95	0,46
18	UMA	MURINE	544	1,77	0,36	37,7	29,61	37,13	0,21
19	POR	VRANIĆI KOD POREČA	191	10,05	0,18	34,6	7,41	46,07	0,08
20	NED	STRMAC	447	1,21	0,38	39,4	7,43	32,66	0,08
21	POR	MATERADA MAJ	96	2,00	0,40	45,8	2,70	52,08	0,04
22	KRŠ	PODPIČAN	697	87,13	0,24	36,3	2,35	27,83	0,09
23	UMA	PETROVIJA	623	1,44	0,73	41,3	39,60	35,47	0,23
24	UMA	ŠEGET	216	1,52	0,62	41,7	25,00	36,11	0,06
25	VRS	FUNTANA	671	1,46	0,56	32,6	27,20	40,09	0,23
26	POR	MALI MAJ	117	1,89	0,33	38,5	16,67	38,46	0,04
27	LUP	LUPOGLAV	309	1,06	0,48	39,8	22,45	31,39	0,12
28	RAŠ	VIŠKOVIĆI	187	2,75	0,40	39,0	0,00	37,43	0,02
29	POR	KADUMI	104	4,00	0,20	38,5	34,38	39,42	0,05
30	MED	MEDULIN	1885	2,12	0,61	29,3	17,88	49,39	0,55

Broj stanovnika	Indeks rasta 91/81	Koeficijent starosti stanovništva	Radnici u ukupnom stanovništvu naselja	Udio domaćinstava s poljoprivrednim gospodarstvom	Udio srednje, više i visoko obrazovanih	Rade u tercijaru od aktivnih što obavljaju djelatnost	Zbroj rangova	Diferencije zbroja rangova	Kumulativne vrijednosti diferencija zbroja rangova
Rng 1.	Rng 2.	Rng 3.	Rng. 4.	Rng.7.	Rng.8	Rng.9			
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
633	614	614	628	611	618	626	4344	38	4334
632	606	593	627	608	615	625	4306	64	4296
629	600	606	592	589	604	622	4242	11	4232
631	569	605	605	601	597	623	4231	23	4221
628	608	592	554	598	609	619	4208	4	4198
624	621	625	511	600	606	617	4204	35	4194
634	545	547	622	622	575	624	4169	6	4159
636	563	548	559	607	622	628	4163	11	4153
635	584	575	536	594	601	627	4152	18	4142
627	589	550	557	612	578	621	4134	9	4124
612	579	603	581	565	583	602	4125	2	4115
606	618	589	609	512	590	599	4123	1	4113
609	627	616	472	584	603	611	4122	4	4112
589	603	556	569	605	607	589	4118	24	4108
623	585	608	485	595	580	618	4094	17	4084
595	605	502	584	583	602	606	4077	12	4067
622	611	489	482	621	625	615	4065	12	4055
602	609	611	510	559	558	604	4053	62	4043
508	629	631	423	619	614	567	3991	5	3981
592	551	609	550	618	502	564	3986	12	3976
382	616	604	610	625	624	513	3974	15	3964
613	632	628	474	626	414	572	3959	40	3949
608	581	482	580	523	537	608	3919	5	3909
527	595	531	588	573	548	552	3914	48	3904
611	586	559	351	568	582	609	3866	4	3856
429	613	621	529	593	571	506	3862	2	3852
570	498	587	560	576	481	588	3860	13	3850
504	623	601	542	630	560	387	3847	13	3837
406	626	629	530	542	576	525	3834	0	3824
625	620	538	225	590	620	616	3834	9	3824

Postoje manja odstupanja u rangu gradova/općina u odnosu na rangove naselja u demografskoj valorizaciji naselja. U demografskoj valorizaciji naselja promatrana su središnja naselja sama bez svoje pripadajuće administrativne okolice često vrlo loših demografskih svojstvenosti. U tome smislu možemo upozoriti na Poreč, Umag i Žminj. Osobito naselje Žminj, koje je demografskom valorizacijom visoko rangirano na 11. poziciju, no ostatak njegove općine u demografskoj valorizaciji gradova, odnosno općina spustio je Općinu Žminj na 17. mjesto od 38 promatranih gradova, odnosno općina.

ZAKLJUČAK

Na kraju zaključak može biti:

1. Analiza je dokazala da su glavni generatori nove strukture prostora Istarske županije naselja Pula, Poreč, Rovinj, Umag i Labin u priobalju te Pazin, Buje i Buzet u unutrašnjem prostoru istarskog poluotoka.

2. Dokazana je velika privlačnost obale kroz povoljnu demografsku sliku obalnih i priobalna naselja. Navedenim naseljima pridružuju se i vodeća naselja-gradovi¹¹ unutrašnje Istre sa svojim prigradskim naseljima što su smještene na povoljnim geo-prometnim pozicijama. U ova naselja ubrojili bi i Žminj. A ukazali bi i na povoljnu poziciju Livada na cesti Buzet - Buje i Motovun-Oprtalj, kao tipičan primjer naselja koje se razvija na prometno povoljnom mjestu;

3. Pokazuje se nepovoljno stanje naselja i gradova/općina raspoređenih između visoko rangiranih naselja ili gradova/općina unutrašnjosti i onih smještenih u priobalju. To je *«prostor između»*, međuprostor unutrašnje Istre koji ima negativne demografske parametre, prostor koji se prazni. Osim na nekim povoljnim pozicijama duž važnijih prometnica gdje su se razvila naselja: Pazin, Buzet i Labin, pa potom Žminj, Livade i slično. Ta naselja svojim utjecajem doprinose da i naselja njihove neposredne okolice u demografskoj valorizaciji imaju povoljnije, razmjerno visoke položaje;

4. Provedena analiza ukazuje i na važnost prometnog pravca tunel «Učka»-Lupoglav-Buzet-dolina rijeke Mirne (naselje Livade!)-Buje-Umag uz mogućnost veze trajektom prema Italiji. Znači da bi istarski «Y» morao dobiti kvalitetnu, jednakovrijednu poveznicu na sjevernom dijelu svojih krakova.

Konačno analiza je ukazala da naselje Žminj pojavljuje kao pol razvoja. Potencijalno Žminj može imati važnu ulogu u sustavu naselja Županije, jer ono svojom prometno-geografskim položajem u središtu istarskog poluotoka pruža velike mogućnosti svekolikog razvoja unutarnjeg prostora kao doprinos smanjenju pritiska gospodarske izgradnje u obalnim naseljima što bi Prostorni plan Istarske županije trebao uočiti i valorizirati.

¹¹ Pozicija Labina je diskutabilna: samo naselje nije na obali, slijedi svojstvenosti naselja jugoistočne, južne i jugozapadne Istre. S druge strane grad (općina) je obalna. U ovoj studiji obzirom na pravce njegovog širenja i utjecaja na strukturne i fizionomsko-morfološke promjene prostora u unutrašnjosti naveli smo ga kao takovo naselje iako bi možda moglo biti i obrnuto.